

Toespraak burgemeester Heijmans van de gemeente Weert tijdens de dodenherdenking op 4 mei 2017

Het jaarthema van de dodenherdenking dit jaar is 'de kracht van het persoonlijke verhaal'. Arendo Joustra, hoofdredacteur van *Elsevier* schrijft in zijn jaarthematekst: "*Persoonlijke verhalen over de oorlog, elke oorlog, zijn nooit zomaar verhalen, ze staan niet op zichzelf. Het zijn verhalen die moeten worden verteld, ook zeventig jaar na dato.*"

Zo'n persoonlijk verhaal zullen we zo dadelijk ook weer horen. Een verhaal dat soms alleen in kleine familiekring bekend is. Het is belangrijk dat wij deze verhalen delen en deze verbinden aan ons hedendaagse leven.

Daarom is het ook zo waardevol dat zoveel schoolkinderen jaarlijks deelnemen aan de dichtwedstrijd *Dichter bij 4 mei*, en vanavond overal in het land hun gedichten voordragen. Deze kinderen gebruiken al die verhalen als inspiratiebron voor het schrijven van hun gedichten.

Die persoonlijke verhalen uit de Tweede Wereldoorlog of meer recente conflicten vertellen ons dat vrijheid geen vanzelfsprekendheid is, we realiseren dat ons onvoldoende. In de hele wereld zijn er oorlogen waarbij de les uit Tweede Wereldoorlog helemaal vergeten lijkt. Syrië, Irak, Somalië of Eritrea, ga zo maar door.

Leo Vromans, een beroemde Nederlandse dichter en zelf een slachtoffer van de interneringskampen in Nederlands-Indië, schreef in zijn bekende gedicht *Vrede*:

*Kom vanavond met de verhalen,
Hoe de oorlog is verdwenen:
En herhaal ze honderd malen
Alle malen zal ik wenen.*

Wij doen ons best om alle verhalen te bewaren. Ruim 70 jaar na afloop van de Tweede Wereldoorlog plaatsen we ook nog steeds herdenkingsmonumenten. Bijna de helft van alle oorlogsmusea zijn opgericht na 2000. Een voorbeeld van een recent herdenkingsmonument zijn de bronzen platen op de muren van de Rumolduskapel met de namen van de Weerter oorlogsslachtoffers.

Ik las gisteren een nieuwsbericht over de door de AFVN-Bond van Antifascisten voorgestelde sluiting van het Duitse kerkhof in Ysselsteyn. Deze bond meent dat dit een gewenst antwoord is op de verrechtsing van Europa. Volgens mij is dat juist een volstrekt verkeerde aanpak die tegenstellingen in de hand werkt. Op dat kerkhof liggen ook jongens van 17, 18 jaar en mannen die vaak geen keuze hadden en door de Duitse leiders van toen de oorlog zijn ingesleurd. Verzoening is een beter antwoord dan polarisatie!

Nog lukt het niet om in een wereld te leven van vrede. Dagelijks zijn er conflicten en is er oorlogsgeweld. Verhalen en monumenten, en ook media hebben de functie ons te helpen herhaling van gebeurtenissen uit het verleden te voorkomen. Of zoals Vroman dichtte:

Om te voorkomen dat de oorlog van weleer wederkeert op vilten voeten.

Maar wie zijn die mensen die de verhalen bewaren? Zijn wij dat zoals we hier vanavond bij elkaar staan en gedenken? Zijn dat alle inwoners van de gemeente Weert, of is dat heel Nederland?

De Franse filosoof Ernest Renan hield in 1875 in Leiden een voordracht: '*Wat is een natie?*'. Het gevoel een natie te vormen heeft volgens hem te maken met het samen terugkijken op een gedeeld verleden, en bereid te zijn ook samen in de toekomst te

leven. De wens van een groep mensen om dingen samen te willen doen, de bereidheid tot solidariteit.

Ervaren wij nog een gedeeld verleden? Bestaat er zoiets als een collectief geheugen en hoe collectief is dat geheugen? Een deel van de inwoners van Nederland bestaat inmiddels uit mensen die, lang na de Tweede Wereldoorlog zijn geboren. Of in ons land zijn komen wonen, op de vlucht voor oorlog of op zoek naar werk. Sommigen vestigden zich uiteindelijk voorgoed in Weert, om hier een nieuw leven op te bouwen, kinderen te krijgen en oud te worden. Deze mensen en hun kinderen hebben hun eigen herinneringen, hun eigen verhalen, andere verhalen.

Recent hebben we te maken met een toestroom van nieuwe inwoners afkomstig uit andere landen. Mensen vluchtend voor oorlog en geweld. De beelden van verwoestingen en menselijk leed nog vers op hun netvlies.

Hun herinneringen, recent en rauw, verdrongen om te kunnen overleven.

Hun herinneringen, recent en rauw, nog niet te vatten in woorden.

Hun herinneringen, recent en rauw, de basis voor nieuwe persoonlijke verhalen.

We delen niet hetzelfde verleden en dramatische verhalen. Wat we wel delen is de behoefte en de bereidheid om samen dingen te doen, elkaar te helpen en te steunen, ook als we gedenken zoals vandaag.

Ik heb ook de discussie in de media gevolgd over de 3000 witte kruizen op het Rembrandtplein ter nagedachtenis aan omgekomen bootvluchtelingen. De angst voor het vervagen van het doel van 4 mei: het gedenken van Nederlandse slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog, oorlogssituaties en vredesmissies nadien, is juist dankzij de rauwe werkelijkheid van deze vluchtelingen ongegrond. Immers dankzij hun hedendaagse dramatische verhalen wordt pijnlijk duidelijk dat we nog lang geen wereld van vrede hebben. Niet in Syrië, niet in Irak, Somalië of Eritrea.

Maar ik roep u op tot solidariteit. Wij gedenken vandaag samen al degenen die voor onze vrijheid hebben gestreden en daarvoor met hun leven hebben betaald.

We staan stil staan bij de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog.

We staan stil bij de slachtoffers van de vredesmissies na 1940-1945.

We staan stil bij de slachtoffers van oorlogen en geweld overal in deze wereld.

We staan stil bij de vluchtelingen die stierven op de vlucht voor oorlogsgeweld.

'Opdat wij niet vergeten en beter leren van het verleden'